

فهرست ۲۶۱ عنوان اولویت های پژوهشی دفتر تحقیقات و آموزش دبیرخانه ستاد مبارزه با مواد مخدر

۱- اولویتهای پژوهش برای شناخت وضعیت اعتیاد کشور (شیوع، روند، شدت)

اولویتهای ملی ضروری

- ۱- پیمایش دو سالانه شیوع مصرف مواد و اختلالات مصرف مواد در جمعیت عمومی بالاتر از ۱۵ تا ۶۴ سال به تفکیک جنس، سنین مختلف، شهری و روستایی و توزیع جغرافیایی (شاخص ۱۹ و ۲۰ و ۲۱ سامانه اطلاعات)
- ۲- مطالعه فوری بر مواد نوپدید و آنالیز شیمیایی ترکیب آنها
- ۳- ارزیابی دو سالانه سریع وضعیت^۱ مصرف مواد و اعتیاد در کشور

پژوهشهای با اولویت بالا

- ۴- پیمایش دو سالانه مصرف مواد و اختلالات مصرف مواد در دانش آموزان (شاخص ۱۵ سامانه اطلاعات)
- ۵- آینده پژوهی برای پیش بینی آینده وضعیت مصرف مواد و اعتیاد در کشور، از جمله استفاده از مدل سازی^۲
- ۶- بررسی روند شیوع مصرف مواد و اختلالات مصرف مواد و الگوهای مصرف در گروههای پرخطر (جانبازان، زندانیان، کودکان خارج از چرخه تحصیل، کودکان خیابانی، تن فروشان، دختران فراری)
- ۷- بررسی هزینه های مستقیم و غیرمستقیم ناشی از اعتیاد
- ۸- مطالعه بر وضعیت اعتیاد در زنان (روند و عوامل)

پژوهشهای با اولویت متوسط

- ۹- بررسی شیوع مصرف مواد و اختلالات مصرف مواد در دانشجویان
- ۱۰- تولید و مطالعه بر تستهای آزمایشگاهی برای آنالیز شیمیایی مواد
- ۱۱- بررسی کیفی وضعیت مصرف مواد و اعتیاد در گروهها و اجتماعات خاص (سربازخانه ها، زندان، محیطهای کار خاص)
- ۱۲- بررسی وضعیت مصرف مواد استنشاقی در جنوب کشور و در کودکان کار و خیابانی
- ۱۳- بررسی کیفیت زندگی معتادان
- ۱۴- بررسی بار خانوادگی اعتیاد
- ۱۵- آزمون سازی برای غربالگری اختلالات مرتبط با مواد

^۱ Rapid situation assessment (RSA)

^۲ Modeling

۲- اولویتهای پژوهش برای شناخت عوامل مؤثر بر بروز اعتیاد

اولویتهای ملی ضروری

- ۱- بررسی عوامل محافظت کننده و مخاطره آمیز برای بروز مصرف مواد و اعتیاد در نوجوانان، به ویژه عوامل مرتبط با خانواده و مدرسه و باورهای دینی و فرهنگی و سایر متغیرهای بومی
- ۲- مطالعات اجتماعی جماعت های پر خطر^۲ و بررسی مکانیسمهای آسیب زا برای مصرف مواد و اعتیاد
- ۳- رصد تعیین کننده های اجتماعی اعتیاد (فقر، اسکان غیررسمی، نابرابری، سرمایه اجتماعی، ...)

پژوهشهای با اولویت بالا

- ۴- مطالعه بر عوامل اعتیاد در زنان
- ۵- شناسایی عوامل خطرزای محیطهای کار
- ۶- بررسی آگاهی (به ویژه میزان درک خطر^۳) گروههای مختلف هدف یا مؤثر بر گروه هدف در مورد مواد به ویژه مواد جدید (شامل مواد محرک و...)
- ۷- بررسی شرایط زندگی و عوامل آسیب پذیری فرزندان دارای والدین معتاد
- ۸- شناخت میزان انگ و هنجار مصرف مواد در مناطق جغرافیایی و گروههای مختلف جامعه و تأثیر آن بر شروع مصرف مواد

پژوهشهای با اولویت متوسط

- ۹- بررسی عوامل ژنتیکی اعتیاد به مواد افیونی و مواد محرک
- ۱۰- بررسی تأثیرات مثبت مواد افیونی و محرک در افزایش کارکرد
- ۱۱- بررسی سرایت پذیری مصرف مواد
- ۱۲- بررسی ارتباط بین وقایع استرس زای زندگی و ابتلای به اعتیاد
- ۱۳- مطالعه کیفی شرایط و عوامل مستعدکننده مصرف مواد در افراد متأهل
- ۱۴- مطالعه بر عوامل اعتیاد در جانبازان
- ۱۵- بررسی عوامل مؤثر بر مصرف مواد و تغییرات مصرف مواد در زندان
- ۱۶- مطالعه بر عوامل اعتیاد در سربازان
- ۱۷- بررسی نقش هم ابتلایی^۴ با اختلالات روانپزشکی در بروز اعتیاد

---

^۲ High-risk communities

^۳ Risk perception

^۴ Co-morbidity

۱۸- بررسی میزان دسترسی و مصرف داروهای قابل سوء مصرف (مانند ترامادول، ریتالین) و تأثیر آنها در پیشگیری و یا بروز مصرف و اعتیاد به سایر مواد

۱۹- بررسی وضعیت مهارت‌های زندگی دانش آموزان و کودکان خارج از چرخه تحصیل

۲۰- بررسی وضعیت تاب آوری در گروه‌های مختلف جوانان

۲۱- بررسی علل تغییر الگوی مصرف از سنتی به صنعتی در کشور

۳- اولویتهای شناخت عوامل مرتبط با پیشرفت اعتیاد، رفتارهای پرخطر همراه و بروز عوارض

اولویتهای ملی ضروری

۱- بررسی کیفی فرایند عود مصرف مواد در معتادان

۲- بررسی سیر و پیش آگهی اعتیاد در گروه‌های مختلف معتادان

۳- بررسی ارتباط مصرف مواد و وقوع تصادفات و سوانح در کشور

پژوهشهای با اولویت بالا

۴- بررسی عوامل مؤثر بر مصرف تزریقی مواد

۵- بررسی میزان و علت مرگ و میر معتادان به تفکیک الگوهای مختلف اعتیاد

۶- بررسی تأثیر فارماکولوژیک مواد در رانندگی و تصادفات

۷- پیمایش‌های رفتاری-زیستی^۶ گروه‌های پرخطر معتادان (تزریقی، تن فروش‌ها، معتادان زندانی...) (شاخص ۲۳ سامانه اطلاعات)

۸- بررسی شیوع عفونت ایدز، هپاتیت سی و بی و بیماری‌های مقاربتی در معتادان و عوامل مرتبط با آن و توزیع جغرافیایی آن (شاخص ۲۴ سامانه اطلاعات)

۹- طراحی نظام ثبت اطلاعات مشکلات اورژانس معتادان از اورژانس بیمارستانهای کشور (شاخص ۳۱ سامانه اطلاعات)

پژوهشهای با اولویت متوسط

۱۰- طراحی ابزارهای غربالگری و ارزشیابی هم‌ابتلایی در معتادان

۱۱- بررسی عوارض مصرف کراک هروئین.

۱۲- بررسی عوامل مؤثر بر اعتیاد به چند ماده

۱۳- بررسی عوامل مؤثر بر تشدید اعتیاد و بروز عوارض اجتماعی و شغلی (تأثیر استیگما)

۱۴- بررسی وضعیت بروز خشونت و عوامل مؤثر بر آن در معتادان

۱۵- بررسی دینامیک خانواده و بروز مشکلات خانوادگی پس از اعتیاد

۱۶- بررسی نقش اختلالات همراه روانپزشکی در پیشرفت اعتیاد

^۶ Biobehavioral surveys (BSS)

- ۱۷- استفاده از وسایل مشترک برای تاتو، حجامت، ...
- ۱۸- بررسی ارتباط میان اعتیاد و ارتکاب جرم
- ۱۹- بررسی میزان وقوع مسمومیت، عوامل مرتبط، و عوارض حاصله در معتادان کشور
- ۲۰- بررسی عوارض دهانی و دندانی مصرف مواد و عوامل مرتبط با آن
- ۲۱- بررسی سایر عوارض جسمی (گوارشی، سرطان مثانه، ...) مصرف مواد و عوامل مرتبط با آن
- ۲۲- بررسی نقش اعتیاد در دینامیک مشکلات اجتماعی کشور
- ۲۳- بررسی میزان ناتوان کنندگی اعتیاد (ازکارافتادگی، ناتوانی جنسی، ...)
- ۲۴- بررسی وضعیت استفاده از کاندوم و عوامل مؤثر بر آن در گروههای مختلف معتادان
- ۲۵- بررسی کارکرد دسترسی به داروهای قابل سوء مصرف در کاهش زیان

۴- اولویتهای پژوهش در مداخلات مؤثر پیشگیری

اولویتهای ملی ضروری

- ۱- بررسی اثربخشی آموزش مهارتهای فرزندپروری در پیشگیری از اعتیاد
- ۲- بررسی هزینه اثربخشی و هزینه فایده خدمات پیشگیری اجتماع محور
- ۳- بررسی راههای مؤثر برای آگاهسازی عمومی در امر پیشگیری از اعتیاد

پژوهشهای با اولویت بالا

- ۴- طراحی و بررسی اثربخشی برنامه های مؤثر بر توانمندسازی و ظرفیت افزایی سازمانهای مردم نهاد
- ۵- بومی سازی و بررسی اثربخشی برنامه های تقویت خانواده^۷
- ۶- بررسی راههای مؤثر آموزشی بر تغییر آگاهی و نگرش (درک خطر) نوجوانان و جوانان
- ۷- طراحی متون درسی دانش آموزان در ارتباط با مصرف مواد^۸
- ۸- طراحی و اجرای آزمایشی برنامه های پیشگیرانه برای همسران معتادان
- ۹- طراحی و اجرای آزمایشی برنامه های پیشگیرانه برای محیط کار
- ۱۰- مرور سیستماتیک مطالعات پیشگیرانه در کشور

پژوهشهای با اولویت متوسط

- ۱۱- بررسی اثربخشی فعالیتهای جایگزین^۹
- ۱۲- بررسی ارتباط بین KAP مربوط به مصرف سیگار و تجربه مصرف مواد
- ۱۳- بررسی تأثیر گروههای همسالان در KAP خود و سایر دانش آموزان

^۷ Family strengthening programmes

^۸ Drug education

^۹ Alternative or leisure activities

- ۱۴- بررسی اثربخشی برنامه آموزش مهارت‌های زندگی با مدل‌های مختلف، آموزشگران و مکان‌های مختلف در پیشگیری از اعتیاد
- ۱۵- تدوین پروتکل آزمایشات تصادفی مواد در کارکنان و بررسی تاثیر آن در کاهش مصرف مواد
- ۱۶- طراحی و بررسی اثربخشی برنامه یاری کارکنان^{۱۰} در محیط‌های کار
- ۱۷- تدوین راهنمای استفاده از ابزارهای تبلیغاتی در پیشگیری از اعتیاد
- ۱۸- تدوین راهنمای بازاریابی اجتماعی^{۱۱} برای پیام‌های پیشگیرانه
- ۱۹- طراحی و اجرای آزمایشی برنامه های پیشگیرانه برای فرزندان معتادان
- ۲۰- طراحی و اجرای آزمایشی برنامه های پیشگیرانه برای کودکان خیابانی
- ۲۱- طراحی و اجرای آزمایشی برنامه های پیشگیری از اعتیاد برای زندانها
- ۲۲- تدوین منابع آموزشی تخصصی برای پیشگیری از اعتیاد
- ۲۳- تدوین بسته آموزشی پزشکان و ارائه کنندگان خدمات بهداشتی در امر پیشگیری از اعتیاد
- ۲۴- مطالعات کاربردی کردن علوم پایه زیستی مانند زیرساخت‌های زیستی تاب آوری، نقشه های زنتیکی افراد مستعد، و ایمنی سازی در جهت پیشگیری از اعتیاد
- ۲۵- طراحی روش‌های تشخیص زودرس استعداد ابتلا به اعتیاد بر مبنای علوم و فناوری های شناختی

۵- اولویتهای پژوهش برای شناخت و بهبود نظام ارائه خدمات پیشگیرانه

اولویتهای ملی ضروری

- ۱- راه اندازی نظام ثبت اطلاعات مداخلات پیشگیری در کشور (شاخص ۱۶، ۱۸ و ۳۲ سامانه اطلاعات)
- ۲- ارزشیابی برنامه پیشگیری اجتماع محور
- ۳- ارزشیابی برنامه پیشگیری مدرسه محور

پژوهشهای با اولویت بالا

- ۴- ارزشیابی کارکرد سریالها و فیلمهای سینمایی در پیشگیری از اعتیاد
- ۵- ارزشیابی کارکرد تیزرها و زیرنویسهای تلویزیونی در پیشگیری از اعتیاد
- ۶- ارزشیابی کارکرد سازمانهای دارای بودجه در پیشگیری از اعتیاد
- ۷- بررسی روشهای حساس سازی و حمایت یابی برای فعال کردن جمعیت عمومی در پیشگیری از اعتیاد
- ۸- بررسی روش های متناسب سازی مداخلات پیشگیرانه مختلف برای هر اجتماع
- ۹- بررسی وضعیت کنونی نیروی انسانی سازمانها برای پیشگیری از اعتیاد

^{۱۰} Employee Assistance Programme

^{۱۱} Social marketing

پژوهشهای با اولویت متوسط

- ۱۰- بررسی نیازهای آموزشی کارکنان پیشگیری از اعتیاد کشور
- ۱۱- بررسی میزان انگیزه و رضایت کارکنان پیشگیری از اعتیاد
- ۱۲- بررسی مشکلات سازمانهای دولتی و نیازسنجی برای فعال سازی آنها
- ۱۳- ارزشیابی برنامه مدارس رها از اعتیاد
- ۱۴- ارزشیابی برنامه مروج سلامت مدارس
- ۱۵- بررسی توصیفی و تحلیل محتوایی و کیفی وضعیت انتشارات اعتیاد کشور (کتاب و بروشور)، مخاطبان آنها، و نحوه توزیع و بهره برداری در ده سال گذشته
- ۱۶- بررسی توصیفی عملکرد رسانه ها شامل مطبوعات، رادیو و تلویزیون در پیشگیری و درمان اعتیاد
- ۱۷- ارزشیابی کارکرد برنامه های "روز مبارزه با مواد مخدر"
- ۱۸- بررسی نقش کنونی سازمانهای مردم نهاد در پیشگیری از اعتیاد
- ۱۹- بررسی مشکلات سازمانهای مردم نهاد و نیازسنجی برای فعال سازی آنها
- ۲۰- بررسی نقش روحانیون و مبلغان دینی در پیشگیری از اعتیاد
- ۲۱- بررسی امکانات به کار گرفته شده در سازمانهای مختلف برای خدمات پیشگیری از اعتیاد
- ۲۲- ارزشیابی برنامه های پیشگیری از اعتیاد در دانشگاهها
- ۲۳- ارزشیابی نقش دفاتر فرهنگی و مشاوره دانشگاهها در پیشگیری از اعتیاد

۶- اولویتهای پژوهش برای شناخت مداخلات مؤثر درمانی

اولویتهای ملی ضروری

- ۱- بررسی اثربخشی مداخلات غیردارویی در وابستگی به مواد محرک
- ۲- بررسی اثربخشی درمانهای دارویی در وابستگی به مواد محرک
- ۳- بررسی هزینه اثربخشی مداخلات غیردارویی در پیشگیری از عود
- ۴- بررسی اثربخشی تثتور اپیوم در اعتیاد به تریاک و هروئین
- ۵- راه اندازی فناوری تولید داروهای شناخته شده درمان اعتیاد در کشور
- ۶- بررسی عوامل مؤثر بر پایبندی^{۱۲} معتادان به درمان و بررسی اثربخشی مداخلات برای بهبود پایبندی معتادان به درمان

پژوهشهای با اولویت بالا

- ۷- بررسی اثربخشی مداخلات درمانی در سایکوز ناشی از مواد محرک
- ۸- بررسی اثربخشی روشهای اقامتی برای درمان اعتیاد به مواد محرک

۹- بررسی هزینه اثربخشی مداخلات غیردارویی به ویژه درمان شناختی رفتاری به عنوان مکمل در درمانهای نگهدارنده

۱۰- بررسی هزینه اثربخشی روشهای اقامتی برای درمان اعتیاد به مواد افیونی

۱۱- طراحی و بررسی اثربخشی مدیریت اقتضایی^{۱۳} مناسب

۱۲- تدوین راهنمای درمان برای وابستگی توأم به مواد افیونی و مواد محرک

۱۳- بررسی اثربخشی مداخلات درمانی برای وابستگی توأم به مواد افیونی و مواد محرک

۱۴- بررسی اثربخشی مداخلات دارویی در درمان مسمومیت و بیش مصرف مواد محرک بررسی اثربخشی مداخلات اجتماعی در درمان اعتیاد

۱۵- طراحی ابزارهای غربالگری و مداخلات درمانی کوتاه^{۱۴} مصرف مواد

۱۶- مرور سیستماتیک مطالعات درمانی در کشور

پژوهشهای با اولویت متوسط

۱۷- بررسی اثربخشی مداخلات گروههای هم یاری در درمان اعتیاد

۱۸- مقایسه اثربخشی و هزینه اثربخشی سم زدایی به شیوه بستری، سرپایی و اقامتی در الگوهای مختلف اعتیاد

۱۹- بررسی اثربخشی مصاحبه انگیزشی^{۱۵} در جلب همکاری معتادان

۲۰- بررسی اثربخشی مداخلات برای درمان سوء مصرف و اعتیاد به حشیش

۲۱- بررسی اثربخشی روشهای سم زدایی تریاک

۲۲- بررسی اثربخشی و هزینه اثربخشی درمان نگهدارنده با متادون

۲۳- بررسی اثربخشی و هزینه اثربخشی درمان نگهدارنده با بوپرنورفین

۲۴- بررسی اثربخشی درمانهای نگهدارنده در درمان وابستگی به تریاک

۲۵- بررسی اثربخشی نالترکسون در پیشگیری از عود وابستگان به تریاک

۲۶- بررسی اثربخشی نالترکسون در پیشگیری از عود وابستگان به هروئین با انگیزه و وضعیت اجتماعی مطلوب

۲۷- بررسی اثربخشی درمانهای دارویی در سم زدایی و قطع مصرف متادون

۲۸- بررسی اثربخشی و هزینه اثربخشی مداخلات طب جایگزین همچون طب گیاهی، طب سوزنی در بازگیری از مواد مختلف

۲۹- بررسی اثربخشی و هزینه- اثربخشی تحریک مغناطیسی ترانس کرانیال^{۱۶} و سایر مداخلات بیولوژیک در کاهش وسوسه مصرف مواد

---

^{۱۳} Contingency management

^{۱۴} Brief intervention

^{۱۵} Motivational interview

^{۱۶} rTMS

- ۳۰- بررسی تأثیر مداخلات غیردارویی در هم ابتلایی وابستگی با اختلالات روانپزشکی
- ۳۱- تدوین راهنمای مداخلات درمانی برای اعتیاد به کراک هروئین
- ۳۲- مقایسه اثربخشی درمانهای دارویی در سم زدایی از کراک هروئین با سم زدایی از هروئین
- ۳۳- مقایسه اثربخشی درمانهای نگهدارنده در درمان وابستگی به کراک هروئین با وابستگی به هروئین
- ۳۴- بررسی نقش عوامل اجتماعی در عود مجدد و یا بهبود شاخصهای اجتماعی فرد
- ۳۵- بررسی اثربخشی مداخلات دارویی در درمان سندرم پرهیز نوزادی^{۱۷}
- ۳۶- طراحی پروتکل و راهنمای درمان وابستگی به مواد افیونی در بارداری و نوزادان
- ۳۷- ارائه روشهای درمانی جدید با تاکید بر کنترل ولع مصرف مواد، کاهش اثرات تقویتی مواد و ترمیم اختلالات شناختی ناشی از اعتیاد و بررسی اثربخشی آنها
- ۳۸- بررسی اثربخشی کاردرمانی بر درمان و بازتوانی اعتیاد
- ۳۹- طراحی و بررسی اثربخشی مدلهای درمان و حمایتهای اجتماعی با الگوهای بومی
- ۴۰- طراحی و بررسی اثربخشی مداخلات ترکیبی اعتقادی و سایر مداخلات درمانی
- ۴۱- طراحی مداخلات درمان و حمایت اجتماعی برای گروههای خاص معتادان شامل بی خانمانها، زنان خیابانی، نوجوانان، زندانیان و بررسی اثربخشی آنها
- ۴۲- راه اندازی فناوریهای تشخیصی جدید برای اعتیاد
- ۴۳- طراحی روشهای درمانی اعتیاد مبتنی بر علوم و فناوریهای شناختی

۷- اولویتهای پژوهش برای شناخت و بهبود نظام ارائه خدمات درمانی

اولویتهای ملی ضروری

- ۱- طراحی راهکارهای ارتقای بیمه برای پوشش خدمات اعتیاد و بررسی تأثیر حمایت بیمه ای در ماندگاری در درمان
- ۲- ارزشیابی اثر بخشی و کارآیی برنامه ادغام پیشگیری و درمان اعتیاد در نظام مراقبتهای بهداشتی اولیه^{۱۸} و میزان به کارگیری پروتکل وزارت بهداشت در فیلد
- ۳- راه اندازی نظام ثبت اطلاعات معتادان و درمان اعتیاد در کلیه مراکز درمان اعتیاد و زندانهای سطح کشور (شاخص ۲۲، ۲۳، ۲۵، ۲۶، ۲۷، ۲۸، ۲۹ و ۳۲ سامانه اطلاعات)
- ۴- تجزیه و تحلیل کشوری داده های ثبت اطلاعات موجود بیماران از مراکز درمانی
- ۵- ارزشیابی برنامه درمان نگهدارنده با متادون در مراکز درمانی کشور و بررسی میزان به کارگیری پروتکل درمان با متادون وزارت بهداشت در مراکز درمانی

^{۱۷} Neonatal Abstinence Syndrome (NAS)

^{۱۸} Primary health care

پژوهشهای با اولویت بالا

- ۶- مطالعه نظام مند پژوهشهای انجام شده بر گروههای خودیاری در درمان اعتیاد
- ۷- بررسی کارکرد خطوط تلفنی مشاوره اعتیاد
- ۸- سنجش نیازهای آموزشی درمانگران اعتیاد
- ۹- بررسی کارکرد مداخلات درمانی در زندان و میزان به کارگیری پروتکلهای درمانی
- ۱۰- بررسی روشهای نظارت مطلوب بر مراکز درمانی
- ۱۱- طراحی بسته های آموزشی برای ارتقای نگرش، دانش و مهارت درمان گران اعتیاد در درمان وابستگی به مواد افیونی و مواد محرک
- ۱۲- بررسی وضعیت موجود مداخلات اجتماعی در درمان معتادان (شامل دوره های حرفه آموزی)

پژوهشهای با اولویت متوسط

- ۱۳- بررسی آثار پرداخت نقدی یارانه ها بر خانواده معتادان
- ۱۴- بررسی پیامدهای اجتماعی ورود تنبور اپیوم
- ۱۵- طراحی استانداردهای سطوح مختلف مراقبت در درمان اعتیاد (سرپایی، بستری و اقامتی)
- ۱۶- ارزشیابی اثربخشی و کارآیی بخشی اجتماع درمان مدار
- ۱۷- ارزشیابی خدمات درمانی اعتیاد برای جانبازان
- ۱۸- محاسبه تعداد افراد تحت پوشش درمان و میزان و نوع خدمات دریافتی
- ۱۹- مطالعه حجم و ویژگیهای تقاضای درمان^{۱۹}، تمایل معتادان به انواع درمان و دلایل آنها
- ۲۰- شناسایی مسیر مراجعه معتادان برای درمان
- ۲۱- بررسی توزیع، وسعت و دسترسی به روشهای مختلف درمان در کشور
- ۲۲- بررسی کیفیت ارائه خدمات درمانی، رعایت حقوق بیماران و رضایت مراجعان به تفکیک نوع مراکز درمانی
- ۲۳- طراحی نظام پایش و ارزشیابی خدمات درمان اعتیاد
- ۲۴- ارزشیابی وضعیت خدمات بستری برای درمان اعتیاد
- ۲۵- طراحی استانداردهای نظام درمان اعتیاد که ارتباط سطوح مختلف درمان اعتیاد را با یکدیگر و با نظام سلامت و حمایت اجتماعی تبیین می نماید
- ۲۶- ارزشیابی نقش درمانگران مختلف در درمان اعتیاد
- ۲۷- تدوین بسته های خدماتی برای معتادین تن فروش
- ۲۸- بررسی نگرش کارکنان درمانی در بخش دولتی و خصوصی به روشهای مختلف درمان اعتیاد
- ۲۹- بررسی اثر دانش و نگرش درمانگران به درمانهای نگهدارنده با آگونیست در نتایج درمانی

---

^{۱۹} Treatment demand

۳۰- بررسی تاثیر قیمت و خلوص مواد بر تقاضای خدمات درمانی

۳۱- تعیین قیمت تمام شده مداخلات درمانی در کشور

۸- اولویتهای پژوهش برای شناخت مداخلات مؤثر کاهش زیان^{۲۰}

اولویتهای ملی ضروری

۱- بررسی میزان اثربخشی روشهای پیشگیری از مصرف تزریقی مواد

۲- بررسی قابلیت اجرایی و اثربخشی آزمایشهای تصادفی مواد در رانندگان

پژوهشهای با اولویت بالا

۳- طراحی و بررسی اثربخشی آموزشهای گروه های همسان در کاهش رفتارهای پرخطر در اجتماع و محیط های تادیبی

۴- بررسی میزان اثر بخشی و هزینه- اثربخشی برنامه ارائه سرنگ و سوزن

پژوهشهای با اولویت متوسط

۵- طراحی و بررسی اثربخشی آموزش خانواده در کاهش زیان

۶- بررسی میزان اثربخشی و هزینه- اثربخشی مداخلات پیشگیری از بیش مصرف و مرگ و میر ناشی از مواد

۷- بررسی میزان اثربخشی آموزشهای کاهش زیان

۸- طراحی و بررسی اثربخشی برنامه آموزش روابط جنسی سالم برای معتادان

۹- طراحی پروتکل برای برنامه سرنگ و سوزن

۱۰- طراحی پروتکل برای آموزش های کاهش رفتارهای پرخطر و گروه همسان

۱۱- ارائه الگوهای بومی کاهش آسیب و بررسی اثربخشی آنها

۹- اولویتهای پژوهش برای شناخت و بهبود نظام ارائه خدمات کاهش زیان

اولویتهای ملی ضروری

۱- بررسی وسعت و کیفیت خدمات کاهش زیان در زندانها

۲- راه اندازی نظام ثبت اطلاعات معتادان و خدمات دریافت شده از مراکز کاهش آسیب (شاخصهای ۲۲، ۲۳، ۲۵، ۲۷، ۲۸ و ۳۲ سامانه اطلاعات)

پژوهشهای با اولویت بالا

۳- ارزشیابی کارکرد دستگاههای ارائه سرنگ و سوزن

۴- ارزشیابی تأثیر وجود درمان نگهدارنده با متادون و تجویز متادون (غیرنگهدارنده) در مراکز کاهش زیان

^{۲۰} Harm reduction

۵- بررسی وضعیت دسترسی و کیفیت ارائه مشاوره و آزمایش داوطلبانه برای اچ آی وی^{۲۱} در معتادان

۶- بررسی میزان دسترسی به سرنگ در داروخانه ها برای معتادان و عوامل مرتبط با آن

پژوهشهای با اولویت متوسط

۷- ارزشیابی عملکرد و هزینه اثربخشی مراکز کاهش زیان (شامل مراکز سیار)

۸- ارزشیابی عملکرد و هزینه اثربخشی کلینیکهای مثلی

۹- بررسی توزیع، وسعت و دسترسی به روشهای مختلف کاهش زیان در کشور

۱۰- بهبود نظام ثبت اطلاعات خدمات کاهش زیان

۱۱- محاسبه تعداد افراد تحت پوشش و میزان و نوع خدمات دریافتی

۱۲- ارزشیابی کارکرد گروههای هم یاری و سایر سازمانهای مردم نهاد و اجتماع محور در کاهش زیان

۱۳- مستندسازی تجربه مراکز کاهش زیان ایران

۱۴- طراحی نظام پایش و ارزشیابی خدمات کاهش آسیب

۱۵- تعیین قیمت تمام شده مداخلات کاهش آسیب در کشور

۱۰- اولویتهای پژوهش در امر مقابله با عرضه

اولویتهای ملی ضروری

۱- آسیب شناسی تدابیر و اقدامات عملیاتی و اطلاعاتی در ضربه زدن به باند های قاچاق مواد مخدر، روانگردان و پیش سازها

۲- بررسی تاثیر اقدامات مرزی در جلوگیری از قاچاق مواد مخدر، روانگردان و پیش سازها

۳- آینده پژوهی وضعیت قاچاق مواد مخدر، روانگردان و پیش سازها

پژوهشهای با اولویت بالا

۴- بررسی میزان کارآمدی عملکرد حوزه مقابله با مواد مخدر و روانگردان و پیش سازها به تفکیک سازمانها

۵- بررسی عوامل روانی اجتماعی گرایش به قاچاق و توزیع مواد مخدر، روانگردان و پیش سازها به تفکیک نواحی مرزی و داخلی

۶- طراحی، اجرای آزمایشی و بررسی اثربخشی مدلهای مشارکت مردمی برای کاهش عرضه در کشور

۷- بررسی حجم و سایر ویژگی های گردش مالی و سود تجارت مواد در سطح خرد و کلان

۸- بررسی خلأ ها و ضعف های ساختار تشکیلاتی دستگاه های مسئول و عضو ستاد در حوزه کاهش عرضه و ارائه پیشنهاد های اصلاحی

۹- بررسی نقاط قوت و ضعف وضعیت ایستگاههای بازرسی از دیدگاه افراد دخیل در فرآیند جاسازی و انتقال مواد مخدر، روانگردان و پیش سازها

^{۲۱} HIV voluntary counseling and testing (VCT)

- ۱۰- بررسی اثربخشی انواع راهکارها و فناوریهای مقابله با ورود مواد مخدر به زندانها در سطح کشور
- ۱۱- بررسی نقش ایست و بازرسی های مصوب و غیرمصوب در کشف مواد مخدر، روانگردان و پیش سازها

پژوهشهای با اولویت متوسط

- ۱۲- بررسی اثربخشی استفاده از ظرفیت طوایف و اقوام مرزنشین در کنترل مرز و جلوگیری از قاچاق مواد مخدر، روانگردان و پیش سازها
- ۱۳- بررسی ساختار و مسیر انتقال مواد مخدر، روانگردان و پیش سازها در کشور و به تفکیک شبکه های حمل و نقل
- ۱۴- ارزیابی و پایش مدیریت عملکرد برنامه توسعه پنجم در حوزه کاهش عرضه
- ۱۵- بررسی حجم، روش ها و سایر ویژگی های پولشویی ناشی از تجارت مواد مخدر و روان گردان ها در سطح کشور
- ۱۶- بررسی نقش اتباع بیگانه در قاچاق مواد مخدر، روانگردان و پیش سازها از/به/در کشور
- ۱۷- مطالعه فرایند تولید مواد صناعی غیرقانونی در کشور
- ۱۸- ارزیابی کارکرد دستگاههای پیشرفته موجود ردیاب مواد
- ۱۹- بررسی میزان هزینه های مستقیم و غیرمستقیم مبارزه با مواد مخدر در سطح خرد و کلان در کشور
- ۲۰- بررسی راههای تقویت نظام ثبت اطلاعات مبارزه با عرضه (شاخصهای ۱ تا ۱۴ و ۳۲ سامانه اطلاعات)
- ۲۱- بررسی حجم و سایر ویژگی های گردش مالی و سود تجارت مواد در زندان
- ۲۲- طراحی، ساخت و ارزیابی کارکرد دستگاههای پیشرفته ردیاب مواد
- ۲۳- تجزیه (آنالیز) مواد مخدر، روانگردان و پیش سازهای مکشوفه در جهت کشف معابر و مسیرهای آنها
- ۲۴- بررسی روش های کنترل محموله های پستی در جهت کشف مواد مخدر، روانگردان و پیش سازها
- ۲۵- شناسائی مناطق کشت غیرقانونی مواد با بهره گیری از روشهای نوین
- ۲۶- بررسی اثربخشی انواع نژادهای سگ موادیاب بکارگرفته شده در کشور توسط پلیس و سایر دستگاهها

۱۱- اولویتهای پژوهش در مسائل حقوقی و قضائی

اولویتهای ملی ضروری

- ۱- بررسی تأثیر مواد ۱۵ و ۱۶ قانون اصلاح قانون مبارزه با مواد مخدر، بر درمان معتادان و پیش آگهی اعتیاد
- ۲- بررسی خلاء های قانونی برای مبارزه با مواد مخدر، روانگردان و پیش ساز ها

پژوهشهای با اولویت بالا

- ۳- پایش و ارزشیابی اجرای مواد ۱۵ و ۱۶ قانون اصلاح قانون مبارزه با مواد مخدر، بر درمان کوتاه مدت و درازمدت معتادان و کاهش زیان (آسیب)
- ۴- تاثیر مجازاتهای پیش بینی شده در قانون در بازدارندگی از ارتکاب جرائم مواد مخدر، روانگردان و پیش ساز ها

۵- طراحی، اجرای آزمایشی و بررسی هزینه اثر بخشی درمان دادگاه مدار^{۲۲}

۶- تاثیر تعیین کننده های اجتماعی مانند فقر و بیکاری در ارتکاب قاچاق مواد مخدر، روانگردان و پیش سازها
بویژه در شرق کشور

۷- تاثیر قطعیت و فوریت اجرای مجازات در بازدارندگی و عدم تکرار جرائم

پژوهشهای با اولویت متوسط

۸- بررسی شیوه های شناسائی درآمدهای حاصل از قاچاق مواد مخدر، روانگردان و پیش سازها و روش های
پولشویی آنها

۹- برآورد حجم پولشویی ناشی از قاچاق مواد مخدر، روانگردان و پیش سازها در سطح کشور و تعیین عوامل
مرتبط با آن

۱۰- بررسی ابعاد خسارات فردی و اجتماعی و اقتصادی و فرهنگی و سیاسی به تفکیک نوع مواد

۱۱- بررسی تاثیر پولشویی ناشی از قاچاق مواد مخدر، روانگردان و پیش سازها بر اقتصاد کشور

۱۲- بررسی محدودیت های قانونی بر حقوق اجتماعی معتادان

۱۳- بررسی تاثیر جرم انگاری یا جرم زدایی در کنترل مصرف مواد

۱۴- مطالعه تطبیقی نحوه اعطای عفو و تخفیف به مجرمین مواد در کشورهای موفق در کاهش جرایم مواد مخدر و
تاثیر آنها در صورت به کارگیری در ایران

۱۲- اولویتهای پژوهش در امر مدیریت و پژوهش اعتیاد کشور

اولویتهای ملی ضروری

۱- بررسی روشهای تامین منابع مالی، نظام بودجه ریزی، تخصیص اعتبار و هزینه کرد بودجه در سازمانهای
مختلف در امر پیشگیری از اعتیاد در پنج سال گذشته

۲- پایش دو سالانه وضعیت پژوهش اعتیاد در کشور (پژوهش ملی ضروری بر اساس برنامه پایش بینی شده در
سند جامع^{۲۳})

۳- راه اندازی بانک اطلاعات پژوهشهای اعتیاد کشور (پژوهش ملی ضروری بر اساس برنامه پایش بینی شده در سند
جامع)

پژوهشهای با اولویت بالا

۴- طراحی نظام ثبت اطلاعات بودجه تخصیص داده شده و هزینه شده اقدامات همه جانبه برای کنترل مواد و پیش
سازها (شاخص ۳۳ سامانه اطلاعات)

^{۲۲} Drug Court Treatment

^{۲۳} منظور از سند جامع، "سند جامع تحقیقات مبارزه با موادمخدر- روان گردان ها و پیش سازها با رویکرد اجتماعی " می باشد. برای
فراهم کردن اطلاعات لازم برای تقویت پژوهش و بهره برداری از پژوهشهای تولید شده، در سند جامع، پروژه های ضروری و یا با اولویت
بالا تعریف شده اند.

۵- مستندسازی وضعیت مدیریت پیشگیری و ارزشیابی ساختارهای اداری و اجرایی موجود و بررسی مشکلات نظام مدیریت پیشگیری کشور

۶- طراحی الگوی توزیع موثر اعتبارات ستاد مبارزه با مواد مخدر

پژوهشهای با اولویت متوسط

۷- بررسی روشهای تامین منابع مالی، نظام بودجه ریزی، تخصیص اعتبار و هزینه کرد بودجه در سازمانهای مختلف در امر درمان و کاهش زیان در پنج سال گذشته

۸- مستندسازی وضعیت مدیریت درمان و کاهش زیان و ارزشیابی ساختارهای اداری و اجرایی موجود و بررسی مشکلات نظام مدیریت درمان اعتیاد کشور

۹- بررسی دلایل کمبود پژوهش در زمینه پیشگیری

۱۰- بررسی دلایل کمبود پژوهش در حوزه علوم اجتماعی و اقتصادی مواد مخدر

۱۱- مطالعه تطبیقی در باره روشهای جلب مشارکت اجتماعی و فعال سازی سازمانهای مردم نهاد و اجتماع محور در کنترل اعتیاد

۱۲- مطالعه تطبیقی در باره نقش نهادهای عمومی، دولتی و خصوصی، در کنترل اعتیاد

حمید صرامی

مشاور دبیر کل و مدیر کل دفتر تحقیقات و آموزش

ستاد مبارزه با مواد مخدر ریاست جمهوری-دی ماه ۱۳۹۶